

Conciones, Siue Conceptvs Theologici Ac Praedicabiles, In Omnes Totivs Anni Dominicas

Opvs Novvm Figvris, Allegoriis, Similibvs Ex Sacris profanisq[ue]
Scriptoribus plenißimum, cum occurrentium fidei controuersiarum
tractatione.

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, 1620

Sabbato Post Domin[icam] III. Qvadragesimæ.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56314](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56314)

Iudic. 12. parantes, inde abactos interfecerunt: Occu-
paueruntque Galaadita vada Iordanis per qua
Ephraim reuersurus erat. Ita etiam Satan mili-
tes suos in ripis aquarum voluptatum collo-
cauit, qui omnes ad bibendum accedere vo-
lentes, in mille pericula consiciunt.

Iudic. 5. Holofernes Princeps militiae Assyrio-
rum, constituit in obsidio Bethuliensi per-
gyrum centenarios, per singulos fontes, vt
omnes aquarum hauriendarum gratia ve-
nientes, inde eicerent, & eiectos neca-
rent.

Isai. 55. Magnus ille Holofernes Satan plurimos
quoque diabolos in infidiis ad fluuios vo-
luptatum collocauit, qui omnes ex iis bibe-
re volentes, incautos & nec opinantes in-
terficerent. Infelices igitur hanc aquas ve-
lis remisque fugiamus, ac nullas, praeter has
sanctas desideremus, nullas, nisi coelestes,
expetamus, aquas, inquam, quas qui bi-
bunt, in perpetuum mortis expertes, vi-
uent.

3. Reg. 18.

O Deus aeternae, qui omnis bonitatis abyf-
sus es, perfectionum omnium thesaurus, &
aerarum viuentium Oceanus, qui omnes
omnino homines ad hauriendum & bibe-
ndum per Prophetam inuitasti, dicens: *Omnes
sitientes venite ad aquas*: qui quae toties eas in
figura destillare fecisti, modo magna co-
pia coelitus ad preces & postulara Elias di-
mittens, modo eandem mirabili quadam
ratione petra, ad Moysi vocem, eliciens:
Respice obsecro animas nostras anhelan-
tes, ac siti propemodum enectas: ecce ama-
rae illae aquae mundi huius, eas adufferunt,
adeo vt praeter siti penè deficient, & *Anima
nostra sicut terra sine aqua sit tibi*. Nos, nos
inquam, miseri illi Hamaeles sumus, qui in
deserto mundi huius siti emorimur. Da no-
bis bibere, aut minimum quid ex aquis vi-
tae, aquis, inquam, gratiae tuae, degustare: in-
terea dum hic expectamus donec torrenti-
bus illis inebriemur & sauiemur, de quibus

Psal. 35.

Psal. 35. *Torrente voluptatis tuae potabunt eos*:
torrentibus, inquam, aeternae beatitudinis,
quorum nos confortes efficiant Pater,
& Filius, & Spiritus Sanctus,

A M E N.

✠

SABBATO POST DOMIN. III. QVADRAGESIMAE.

Partitio.

I. De adulterio.

II. Punctiones & detestationes adulterij.

III. De adultera absolutione.

Adducunt ei mulierem in adulterio deprehen-
sam. Ioan. 8.

FIGVRA.

PRÆCLARVM castitatis speculVM & cō-
tinentiae exemplar Sufanna, cum iniquè
in Babylone à duobus senibus adulterij ac-
cusaretur, ad summum sacerdotem deducta
est, vt secundum legem lapidibus obrueretur.
Quod cum attentius mecum ipse con-
sidero, ac rei feriem penitus intueor, simi-
lem plane historiam in Euangelio hodierno
videre videor: occurrit mihi namque hic
mulier, non iniquè quidem adulterij accu-
sata: sed in facto deprehensa à duobus item
senibus, Scribis scilicet & Pharisaeis, quae
Iesu summo legis Euangelicae Sacerdoti si-
statur, vt ab eo lapidibus obruenda iudice-
tur: Sufanna quidem per Danielelem liberta-
tem adepta est, haec vero per Christum, vt
singula singulis optime respondeant. Verum
antequam ad reliqua procedamus Pneuma-
tis diuini auxilium, mediantibus Beatae Vir-
ginis precibus, inuocandum est:

A V E M A R I A.

Magnum Episcoporum lumen & decus I.
Ambrosius, cum singulorum scelerum e-
normitatem ac turpitudinem diligentius
ponderasset, tandem concludens ait: nul-
lum esse aut reperiri posse scelus, quod cum
adulterio comparandum videatur: *Adulter-
rium*, inquit, *etiam feris & barbaris detesta-
bile*. Hinc Plutarchus refert, tantam La-
caenarum olim mulierum pudicitiam ac
modestiam fuisse, vt fieri non posse existi-
marent, aliquam hoc sese scelere aut dede-
core,

core, contaminare, nihilque magis fugiendum aut detestandum, quam ipsum adulterium iudicarent. Et sane nihil eo foedius, nihil eo turpius est, nihilque quod maiora fecum mala, calamitates, & ærumnas trahat. Hinc vniuersalis ille cataclysmus terræ superficiem cooperuit; Hinc Gomorrha flagruit, hinc in cineres redacta est Sodoma, hinc ipsa tribus Benjaminica radicitus prope fuit delata; hinc denique totum Davidis imperium in extremum discrimen adductum est.

Gen. 8.
Gen. 10.
Iud. 29.
2. Reg. 12.

Mala quæ hoc peccatum iniuriam faciat, tum naturæ, quoniam tam magnam corruptionem secum trahit, tum etiam Deo, quoniam eius legibus ac præcepto aduersatur: facit deinde iniuriam Angelis, quod castitati & puritati, quæ ipsis propria est, repugnet: facit iniuriam marito, quod eidem struat insidias, ac promissam utrimque fidem violat: facit iniuriam regnis legibusque ciuilibus, quod degeneres surculos & adulterinas propagines in Reipub. horto profeminet: denique toti mundo iniuriam facit, quod familias ac domos illegitima & spuria sobole inducta, confundat, ac merum quoddam chaos inducat. Imprimis vero peccatum hoc detestandum est, quod magnum illud Ecclesiæ Sacramentum, Matrimonium scilicet destruat & euertat: *Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo, & in Ecclesia.*

Epist. 1.

Quicumque igitur eo impietatis processit, ut tantum Sacramentum audeat prophanare, nã ille in Christum & Ecclesiam deliquisse putandus est.

Sacramenti
matrimo-
nii digni-
tas.
Ioan. 2.

Et profecto ingens abominatio adulterium, cum Sacramentum matrimonii, quod à Deo in Paradiso institutum est, quodque præsentia sua ac primo miraculo in nuptiis Canæ Galilææ Christus cohonestauit, audeat violare & polluere. Sacramentum inquam, quod gratiam confert: Sacramentum, quod variis modis designatur: modo per coniugium Christi cum Ecclesia, modo per connubium Dei cum anima: alias per matrimonium & copulam quam Verbum illud Patris cum natura humana inuit, ad cuius imitationem hic in terra vir cum mulie-

re copulam coniugalem inuit. Ores admirabiles: illic duæ naturæ vna continentur hypostasi & personæ, hic duæ personæ in vna natura, & in eadem carne coalescunt. Hinc dictum est: *Erunt duo in carne vna.* Hæc porro vincula & connexiones dissoluit adulterium.

Vnde haud iniuria exclamare possumus, ô vitium detestandum! ô scelus procul eliminandum!

Veteres Ethnici solo naturæ lumine illustrati, adulterium semper veluti pestem quãdam terribissimam, ac contagionem abhorruerunt & detestati sunt: apud Græcos sane adulterium interficere cuiuscunque etiam fas erat. Ægyptij vero grauius adulteria, quam homicidia aut furta castigabant. Hinc Abraham, si forte vnquam attendistis, cum in Ægyptum venisset, aiebat Saram vxorem suam, sororem esse, ne eum velut adulterum Ægyptij, in quos seuerius animaduertere solebant e medio auferrent: hinc ad vxorem ait: *Dic ergo obsecro, quod soror mea sis, ut bene sit mihi propter te, & viuat anima mea ob gratiam tuam.* Apud Romanos autem adulterium cum crimine læsæ Maiestatis conferebatur: in adulterio hinc iisdem pœnis castigabant eum, qui in adulterio cõnubialem violasset, quibus eum, aduertentem qui in Principem quidquam deliquisset, aut in patriæ salutem ac Reipub. commoda peccasset.

Lacedæmoniorum legislator Lycurgus eodem adulterium, quo patricidium, statuebat loco, decreuitque, ut iisdem in Rep. sua suppliciiis afficeretur, qui alterius fœminæ pudicitiam tentasset, quibus, qui patricidali manu e medio parentem sustulisset. Et sane cum leges de omnibus sceleribus delictisque statuisset, nullam vero de adulterio aut patricidio tulisset: causam rogatus, ait, quod neminem adeo nefarium existimaret, qui alterutrum horum committere præsumeret.

Iudæi vero adulteros lapidibus viuos obruebant: cuius hodierna die rei exemplum in Euangelio habemus, in quo Ioannes refert Pharisæos & Scribas Christo, in templo ad populum verba facienti, mulierem adduxisse in adulterio deprehensam, vt ab eo ad-

lapides.

lapides condemnaretur. De hac hodie historia verba facere decreui: primo itaq; de crimine eiusque probatione loquamur, deinde actionem & condemnationem eius examinabimus.

Principio igitur firmum hoc inuiolatumque habeatur; adulteros ubiq; gentium, adeo semper in naturam & reipub. commoda apud omnes iudicatos esse peccare, vt nulla vnquam natio, aut gens, barbara licet atque omni humanitate aliena, fuerit, quæ non leuerrime semper & grauissime in adulteros animaduertit.

Id vobis ad oculum, tum ex lege naturæ, Mosaica, ac lege Euangelica, tum iure diuino, Canonico, ac ciuili demonstrabo.

Primum quidem in lege naturæ, iam à quinq; annorum millibus Abimelecho regi Gerar, Abrahæ vxore rapta, Deus mortem interminatus est, dicens: *En morietur propter mulierem quam tu sibi habet ex viro suo.* Duo Iacob Patriarchæ filij Simeon & Leui, Sichem Syriæ metropolim deleuere, atque omnes Principes eius, in adulterij & raptus pœnam gladio interemerunt. Castus ille adolescens Ioseph contra fas & æquum adulterij eum Putifarix vxore commissi accusatus, in carcerem coniectus est, ac vitæ perdendæ discrimen adiit. Taceo hic tristem illum ac plusquam tragicum diluuij casum, prætereo Sodomiticum incendium, de Gomorrhæo cinere nihil dico. Quis enim ignorat omnia hæc propter adulteria & illegitimos cõcubitus euenisse? Et sane nulla Deus vnquam scelera tam horrendis, tamque grauibus flagellis castigauit.

Ad exteros iam populos, natione barbaros, ethnicos, inquam, ac solo naturæ ductu viuentes, veniamus. Zaleucus Locrensium ciuitate saluberrimis atq; vtilissimis legibus à se munita, cum filius eius adulterij crimine damnatus, secundum ius ab ipso constitutum vtroque oculo carere deberet, ac tota ciuitas in honorem patris necessitatem pœnæ adolescentulo remitteret, aliquandiu repugnauit. Ad vltimum precibus euictus, suo prius, deinde filij oculo eruto, vsum vtrique videndi reliquit. Ita debitum supplicij modum legi reddidit, æquitatis admi-

rabili temperamento, se inter misericordem patrem & iustum legislatorem partitus.

Erat Ægyptiis consuetudo, viris adulterij infimulatis mille flagrorum ictus infligere; feminis vero nasum præcidere. Hinc à Diodoro & simul Herodoto de Pharaone Ægypti Rege Sesostridis filio, historia sane memorabilis refertur: hic cum decem annorum spatio oculorum vsu priuatus, omni ratione visum recuperare satageret, ac frustra omnia tentasset: oraculo admonitus, non prius sese sanitari restitutum iri didicit, quam fœminæ alicuius, quæ fidem coniugalem non violasset, aut ab alieno concubitu immunis esset, vrinam oculis adhiberet.

Quibus ille intellectis, ratus sese tam facili remedio oculorum vsu facile etiam recuperaturum, reginam coniugem suam ante omnes adiit, cuius cum pudicitiam fidemque erga coniugem vacillare vidisset, nec alienis eam abstinuisset amplexibus didicisset, omnes pene quotquot in aula versabantur fœminas adiit: sed frustra. Vnde cum plurimas alias in regno mulieres tentasset, & omnes perfidas & fide coniugali fracta infames deprehendisset, tandem pauperulam hortulariam reperit, quæ sola fidem seruasse coniugi iudicabatur: per quam & oculorum vsu recepit. Quo facto, tantam fœminarum in regno suo corruptelam & perfidiam demiratus, omnes quotquot violasse fidem repererat, igne consumpsit: pauperulam vero ac plebeiam illam ob recuperatum eius adminiculo visum, repudiata coniuge, sibi matrimonio copulauit.

Parthi, teste Iustino, nullum crimen maiori seueritate castigabant, quam adulterij: hinc vxores suas arcte habitas domi velut custodiæ includebant, ne aliorum commercio & contubernio, aliorum colloquiis & consuetudine, frequentiq; vsu corrumpere, atque ita adulterij pœnas incurrerent. Egre- gia sane & diuina consuetudo, vrinam & illa per Galliam nostram in vsu esset: neq; enim tot scelera ac delicta circa fidem coniugalem videremus. Refert de Aug. Suetonius, tanta eum odio adulteria & adulteros prosequi solitum, vt amicorum veterimo Proculo, adul-

Quomodo adulteria lege naturæ castigata sint.
Gen. 20.
Gen. 34.
Gen. 39.

Vti Ethnicis adulteria puniunt.
Valer. lib. 6. c. 5.

108.4

Suet. de

1. 16.

terij

Mat. A. pph. Re. & Princip. terii. cum Romana quadam fœmina commisso reo, caput iusserit præscindi.

Prodeat post tot historicos Plutarchus, qui dignam Alexandro de Alexandro refert historiam. Cum enim milites mulierem quandam melioris forsitan formæ, quam famæ ad eum de nocte adduxissent, ut cum rege cubaret, & ille venientis strepitu & motu excitatus, quia iam tertia noctis vigilia præterierat, rogasset, ubi nam tãdiu hæssisset: & illa respondisset: Expectavi, inquit, rex, donec maritus somno sepultus steteret, ne me exfurgentem inaudiret: suos rex aduocat, iubetque mulierem, vnde eam duxerant, reduci, dicens: Ergone me adulterum putatis, aut alterius me thorum violare aut profanare velle: apage nihil enim est quod magis abhorream ac detestor.

Annon vos, Principes & Reges, Ethnicus ille Rex confundit, & nunc reges intelligite, atque Ethnicos in hæc saltem te amulamini, pudeat illis vos in hos deteriores existere, eorumque continentiam non imitari.

Plutarch. Hac porro Cynneses feueritate in adulteros animaduvertebant. Fœminam quæ adulterum conuicta erat, in medium ciuitatis deducebant, eamque saxo insidentem calumnijs & conuictijs profcindebant: cui cum longo tempore omnium ludibrio, & risui exposito infedisset, afinæ imposita per omnes ciuitatis plateas & vicos deducebant, ut tota ciuitate eius delicti conscia, in perpetua infamia ignominiaque vitam transigeret. Video vos barbarorum illorum iustitiam demirari: video vos in stuporem rapi, cum eos qui solo naturæ lumine illustrati erant, tam rigide in adulteros animaduertisse auditis. Non est porro, cur adeo in admirationem rapiamini, cum peccatum hoc naturæ ipsi aduersari videatur. Ita namque id Ambr. describit dicens: *Adulterium natura iniuria est.*

Lib. 5. lex. Mahum. in Alcor. c. 34. Et vero Turæ & Saraceni non minori id ipsum odio prosequuntur, ac cane peius & angue esse asserunt: quin & Pseudo ille Prophetes Mahumetes Alcorano suo cauit, ne adulterium quis suorum perpetraret; cuius si quis reus constituatur, mille ictibus per flagella inflictiis luat. Addit hic Proco-

pius, etiam legatos, licet alioqui omni iure excepti sint & multis prærogatiuis gaudeant, si adulterii conuincantur, morte affici posse.

Iam tempus est, ut ad legem Mosaicam descendamus, ac diligentius inspiciamus, quibus illa panis, quibusque supplicijs in adulteros voluerit animaduersum. Quam sancta instituta sunt, quam diuina præcepta, ac leges vere regis, quas iam eminus in Leuitico video contemplari? *Qui adulterium perpetraverit cum uxore proximi, morte moriatur. & moechus & adultera.* Et aliam haud dissimilem in Deuter. *si dormierit vir cum uxore alterius, uterque moriatur.*

Dicit forsan aliquis: Lex vetuit, ac exempla desunt, e quibus castigatio hæc manifesta euadat.

At videat ille miseram Babyloniam, adulterii falso liceat accusatam, iam iam ad lapides depolci. Videat integrâ tribum, sumptis armis adulterium cum Leuitæ cuiusdam vxore commissum, vlcisci voluisse. Videat quibusnam Dauid Rex propter adulterium cum Vriæ vxore perpetratum, a Deo flagellis fuerit castigatus. Sapiant itaque adulteri ac respiscant: nam

Felix quem faciunt aliena pericula cautum. *Quanam* Videamus modo leges ciuiles, examine- *pæna ius* mus Codicem Iustinianum & Digesta; in- *ciuile in* quiramus quoniam illa adulteros supplicio *adulteros* pænæque dignos iudicauerit. At non nisi *animaad-* de sanguine, eculeo, morte ac supplicijs ex- *uerterit.* tremis hic agitur. Principio Dion. Cassius asserit, Imperatorem Seuerum seueras admodum aduersus hoc crimen pœnas constituisse, & mortem omnib. esse comminatum, qui eius sceleris insimulari essent: quam constitutionem seuerè ab eo seruata voluit, ac re ipsa seruauit, ut paucillo temporis spatio, plusquam tria adulterorum milia morte dånarit.

Refert Herodius quinto Decretorum suorum libro, titulo sexto de L. Iulia de adulterijs, quasi aliud agens, insignem plane historiam. Cum Tennes Tenediorum rex legem tulisset, qua omnes adulteros morte multari volebat, accidit filium eius adulterium committere, eiusdemque accusari. Hic cum à patre quaereretur; quid fa-

At

cto opus esset. Lex, inquit, ad amissim & inuolabiliter seruetur, filioque non minus, quam ceteris pascatur. O vere generosum ac sincerum Principem, ac validum castitatis protectorem!

Leges ciuiles contra adulteros.

Vos porro Iurisconsulti, qui toties de L. Iulia, de adulteriis loquimini, eamque toties reprecitis, legitis, inculcatis, ane obseruastis vnquam, quid lege 30. ad finē cap. ad leg. Iuliam de adult. scriptum, velut omnium legum compendium & recapitulatio legatur? *Sacrilegos nuptiarum gladio puniri oportet.* Et in legibus vestris XII. Tabularum, titulo II. de iniuriis, annon aperte legitur: *Macchum in adulterio deprehensum necato.* Imperator vero Leo constitutione XXXII. seueritatem omnium priorum legum moderari volens, decreuit vt adultero nasus præscinderetur, mœcha vero monasterio includeretur.

Inuestio in adulteros.

Quid vero vos adulteri, vos inquam impuri & scelerati mœchi, cogitatis? vbinam mens vestra est, vbinam ratio? an non vobiscum ipsi perpenditis, cum horrendum hoc, & enorme crimen committitis, omnes vos tam naturæ, quam Dei & hominum leges violare & peruertere, toti vos mundo iniuriam facere, Deum, naturam, & homines grauissime offendere? At quibus vos suppliciiis, quibus pœnis, quibus cruciatibus, quibus, vt ita dicam, infernis digni estis? Quantum vobis ipsis familiæque vestræ infamiae notam inuritis, qui instar brutorum obmutescitis, brutis ipsis deteriores, ac mente capti? ita non pessimum vxoribus vestris exemplum datis, perfidi, raditores, ac fidei violatores, ratione, iudicio, ac conscientia priuati? Anne obliuiscitis, vbinam matrimonium vestrum contractum sit, vbinam sponso illa coaluerit, quinam testes adfuerint? scilicet in templo, coram Deo, vbi Sacerdos veluti Secretarius, Angeli instar testium astiterunt. Non est sane mirum, si qua vos alijs mensura metimini, vobis eadem alii metiantur: si nimirum vobis ab vna parte mœchantibus, vxores vestræ ab altera mœchentur, ac

Frangenti fidem, fides frangatur eidem.
qui versus, etsi numeris non constet, ad rem

tamen nostram facere non parum videtur: vt & ille, qui Gallice multo sonat disertius:

Cornua quis facient, ne cornua ferre reculent.
Vos vero vxores, iam discite sapere, pudorem induite, lubricos illos mores exuite, de honore ac fama solliciti estis, & malamini castas illas Susannas, pudicas Iudith, ac masculas Lucretias.

Reduceite in memoriam, quod olim magni illius Catonis filia Porcia, tali patre dignissima, cuidam iuuenis fœminæ pudicitiam, quæ iam ad secundas nuptias transierat, laudanti, respondit, nequaquam honestæ sese fœminæ nomine dignam censere eam, quæ plures vno maritos habuisset. O vere pudicam Porciam, sexcentis encomiis deprecandam! si tam viles apud te erant, quæ ad secundas nuptias transirent, quid igitur de adulteris iudicasse te putamus? Quare agite, & Christianæ matres, eius quæso vobis in mentem veniat, pudori vestro consulite, infamiam atq; ignominiam vobis ob oculos statuite, suppliciaque quæ vos manent, si delinquitis, attendite. Sed heus video hic adulteram ad supplicium rapi lapidibus iam iam obruendam. Atq; hæc secunda concionis nostræ pars esto.

Adducunt ei mulierem in adulterio deprehensam. Et eam statuunt in medio: quod cum diligentius mecum perpendo, perfectam hic causam, actionemque ciuilem videor intruere. Accusatores ipsi sunt Pharisei, informationes & accusationes, ac rei caput, in adulterio deprehensam. Lex quoque, inquam peccatum est, simul adducitur: *Moyse mandauit nobis lapidare,* quæ *Leuit. 20. cap. scripta* habetur: *Qui adulterium perpetraverit, &c.* Ad Christum, velut ad iudicem eam deducunt, vt eam condemnaret, qui tamen sententiam suam non interposuit. Quid tam grauibus olim ac diris suppliciis delictum hoc castigasti, Domine, cum videlicet flammaram globos, sulphureos imbres, ac diluuij rabiem in eius punitionem adhibuisti, & id ipsum iam tibi indemne est? Leges & præcepta tua Domine clementissime, ac simul iustissime, quæ olim dedisti, morte iubent afflicti adulteros; & ipse, qui alias quoque dixisti: *Non veni solvere Legem*

gem, sed adimplere, hodie adultera: parocinium suscipis? Ecce hodie mœcham in flagranti delicto deprehensam, & indemnitate concedis?

Sumite igitur animos peccatrices, nondum vobis cœli aditus occlusus est, datur adhuc accessus. Itaque

Non desperetis, vos qua peccare soletis.

Vos, inquam Chananæ, Magdalenæ, Samaritanæ, vos mœchæ, adulteræ, lubricæ, vagæ. Peccata vestra ac dissolutiones deploratæ, poenitentiam agite, peccata relinquitæ, ante omnia vero ne de venia impetranda desperetis; videte namq; vt hic adultera gratiam in oculis Domini inuenerit, & ab alijs condemnata, ab eodem absoluat.

Cur Dominus hæc adulteram non condemnauerit. *Exech. 18. Osee 6.*
Hic scilicet re ipsa demonstratum video, quod toties olim in veteri testamento repetitum; *Nolo mortem peccatoris: hic iam locum habet illud: Misericordiam volo & non sacrificium.* Hinc quoque Ecclesia in officio canere præsumpsit: *Deus cui proprium est misereri semper ac parcere.* O infinitam & immensam misericordiam abyssum! Non enim Dominus ad iudicandum & condemnandum, sed ad sanandum & miserendum venerat, non mortem sed vitam daturus.

Alia causa Deinde quod videret eos, qui ei actionem intendebant, iudices sceleratos esse: ac re ipsa longe deteriores, magisque mortem millies præmeritos, quam illa: Hærebant illi quotidie aurium tenus vitiiis sceleribusque immergi, mille grauissimis criminibus, milleque adulterijs cooperti. Toties eos in faciem castigauerat Dominus dicens: *Gens praua & adultera.* Et Propheta olim: *si videbas furem, currebas cum eo, & cum adulteri portionem tuam ponebas.* & ecce miseram adulteram hodie in delicto deprehensam morte plecti, adque supplicium confestim rapi volunt. O vere iniquos ac sceleratos iudices! Hinc Dominus ad illos: *Qui sine peccato est, primus in eam lapidem mittat.* Perinde ac si innueret: *Æquum est, lex iubet, mandatis Dei consonum est, adulteram hanc morte plecti; quare expedite vincula, ferrum, lapides, saxi obruatur, & qui sine peccato inter vos est, primus lapidem iaciat.* Diuinum plane iudicium, ac no-

Tom. I. Bessæ Quadrage.

uum sententiæ genus, nouaque absoluenti ratio.

Vos vero iudices, erudimini qui iudicatis terram: hæc ad vos pertinent, culpa enim vacet oportet, atque omni careat vitio, qui alterius castigare & corripere delicta præsumit. Vt quis adulteros, adulteriaque coarguat, caste viuat oportet, atque ab omni se libidine contineat: ad delicta criminaque castiganda, procul à crimine abesse par est. Meministisne quid Ciceroni olim obiecerit C. Salust. *Carere debet omni vitio, qui in alterum paratum est dicere:* ac si diceret: Te mihi Marce, tuamque audaciam, vt in omnes omnino homines dicere audeas: atque eo deuenias impudentiam, vt equites Romanos, viros honestissimos, ac singularia reipub. membra, corripere non verearis; & ipse nouus homo cum sis, Arpinas; aut potius Rapias, ante triduum scilicet in hanc rem. admittis (qui quicquid in ciuitate præclarum spe deuorasti, ac locuples ærarium nostrum compilasti) aliorum tamen mores, vitæque rationem taxare, ac calumniari non metuas? Taceas igitur Marce, ac scias oportet omni vitio carere debere eum, qui quid in alijs reprehendere vult

Ecce egregiam in hac re figuram, & allegoriam. Filij Israel, adulterio à tribu Benjamin in Leuitæ vxorem commisso, adeo commoti & indignati sunt, vt sumptis armis, sanguine id expiare decreuerint: ac prius eos in aciem procedere vetuit Deus quam propria delicta sacrificiis, ieiuniis, ac lacrymis expiassent. Vt hinc doceremur, prius nostra vitia esse castiganda, ac tum demum ad aliorum delicta puniendâ accingi nos posse. An non hoc ipsum est, quod olim Psalmista ait: *Peccatori autem dixit Deus, quare tu enarras iustitias meas?* quasi de perdis atque improbis iudicibus vaticinatus esset, & illis voce summi illius Iudicis denunciasset; Iudices iniqui, iudices improbi ac scelerati, audite Deum vobis dicentem: *Quomodo iustitias meas exercere paratis?*

At nondum hic satis est, o Iudices, non sufficit bonæ vitæ esse, sed ad virtutem adiungenda est scientia & doctrina; hæc est namque iustitiæ bilanx, ac duo hæc ad mu-

D d d nus

Iudic. 20.

Psal. 49.

Virtus & doctrina in Iudice.

nus vestrum cum dignitate obeundum, cum primis necessaria sunt. Quemadmodum enim avis vnica ala destituta volare nequit, sed duas habeat necesse est: ita vos iudices, nisi duas habeat alas, virtutem scilicet ac doctrinam, habeatis ad sublimes dignitates euolare non poteritis. Audite rem notatu dignissimam. Cum Deus decalogi tabulas Moyfi in monte Sinai traderet, nulas monti bestias voluit appropinquare: quo nihil monstratur aliud, quam bestias, stupidos scilicet homines ac bardos, aut eos, qui instar bestiarum in omne voluptatum ac dissolutionum genus effusi sunt, ad sublimem illum iustitiæ montem non debere accedere. Hinc est, quod variis prius tentaminibus, examinibusque probari debeat, qui ad Senatoris aut Consularij dignitatem in Parliamentis nostris aspirat: adeo vt sacrosancta illa lilia ante porcos & brutos homines non spargantur.

Christus noluit alteram condemnare, q̄ Pharisæi adulteram, & non adulterum adducunt.

Vt maius peccatum machando committat, vir an femina.

Tertia, cur iudicium illorum sententia à Christo approbata non fuerit, ratio hæc est, quod adulteram solam, & non adulterum, qui magis culpandus videbatur, ad Christum adducant. Vir enim dum machatur, maiori sese crimine obstringit, quam mulier. Verum quidem est, si fides & pactum, quod inter vtrumque initum est, spectetur, virum mulierem paritari, & sacramento teneri, nec maiorem esse femina in fide marito, quam viri in fide coniugi seruanda, obligationem. Sed si scandalum & mala, quæ inde propter commisionem sobolis, & confusionem hæreditatis (vnde non mediocre rebus publicis damnum euenire solet) oriri possunt, spectemus, femina sine dubio maius delictum censendum est. At naturam intuendo, quoniam maior viri est constantia, ac maius iudicium, femina vero imbecillior atque in casum pronior: grauius vir peccasse censendus est ac maiorem proinde pœnam promeritus. Hinc etiam dicimus, maius & grauius Adami peccatum fuisse quam Eux. Vnde peruersitatem iudicium horum animaduertere poteritis, quando præterito eo qui plus peccauerat, eam quo minus offenderat, castigare disponunt. O iudices non iudices, sed potius

hypocrita! Cur ô Pharisæi non huc Magdalenas adducitis, quæ in conspectu totius vrbis, & ante oculos vestros quotidie peccare non erubescunt! Cur Herodiadem huius criminis ream non constituitis, quæ regis vestri aulam improba sua vita & adulterio commaculat. Ne verbum quidem contra eas hincere audetis, quod alicuius esse auctoritatis videatur; ac miseram hanc mulierem, quæ nullum forsitan hoc excepto crimen admittit, morti adiudicatis. Male à vobis iudicatum est; sed bene ab ea appellatum: patrociniatur namque ei ad quem appellauit.

Vnde haud iniuria mihi visus est Anacharis Scythæ leges aranearum telis comparasse, quibus muscæ irretiantur, & quas leges maiores aues perstringant. Ita quoque potentes sapennero leges transgrediuntur, sed parui atque humiles iis comprehenduntur: latrunculi ac erumenisecæ ad laqueum veniunt, fures & sicarii indemnes abeunt. Hinc Diogenes cum populum ad miserum alicuius, qui iam iam supplicio afficiendus erat, mortem currere videret, & iudices stipantes, iocans dixit: *Magri furi sparium du* Diogenes ait: Vnde Poeta ipsum exprimere volens, iocans ait:

Dat veniam coruæ, vexat censura columbas.

At non eamens Dei est; ipse namque minoribus & ab aliis derelictis patrociniatur, mundus è contra fauet potentibus, cum Deus misericordiam præstet paruulis. Hoc exempli loco esto: *Nec ego te condamnabo mulier.* O benignitatem inauditam, ô clementiam immensam!

Tu autem summe Iudex, iudex æterne, iudex ante cuius tribunal omnes aliquando mortales venire habent: sed simul etiam iudex clementissime, qui nullos vnquam hoc in mundo peccatores condemnare voluisti, sed eorum semper patrociniū suscipisti, pro ijs orasti, plorasti, ac denique mortem subiisti: Tu, inquam, iudex iuste & misericors, qui hodie miseræ huic adulteræ auxiliando affuisti; hanc obsecro nobis gratiam concede, vt quando animæ nostræ, quæ toties cum Satana adulterium commi-

Pro, nefando cum mundo ipso concubitu commissa sunt, toties cum carne polluta sunt, quando, inquam, anima, quae toties praecepta tua violauerunt, coram tribunali tuo a diabolis accusatoribus sistuntur, qui nos toties in flagranti delicto offenderunt quique praecepta tua proferendo dicunt: *Secundum legem debet mori*; tunc Domine summe Iudex, licet clemens alioquin, eandem a te audire sententiam mereantur; id est iudicium, eandem misericordiam, quam hodie misera illa adultera experta est, experiantur. Concede etiam, ut eadem audire verba possint: *Nec ego te condemnabo*. Hoc scilicet nobis, cum iudicio tuo sistemur, ut eueniat, postulo ac vehementer etiam atque etiam oro: interea vero dum hoc hic expectamus, omni tibi puritate, castitate, vitaeque sanctimonia seruire proponimus, hac spe fulti, beatæ visionis tuæ, tandem aliquando nos compotes reddendos. AMEN.

DOMINICA QVARTA QVADRAGESIMÆ.

Partitio.

- I. De pane transubstantiato.
- II. De mari à Iesu transito.
- III. De incomparabili conuersione Eucharistica.

Abiit Iesus trans mare Galilee, & sequebatur eum multitudo magna. Ioan. 6.

FIGVRA.

4 Reg. 4. QVIS vestrum, Auditores, non in admirationem rapiatur, ac diuinum plane opus esse iudicet, cum introitum Prophetæ in domum viduæ Sareptanæ, oleum repente videt exerescere, adeoque multiplicari, ut vasis ipsis domesticis nequaquam potuerit comprehendi, sed aliunde mutuo sumere necesse fuerit. Non minus quoque miraculum fuit, ad solam alterius Prophetæ benedictionem, viginti panes hordea-

ceos multiplicari, ut centum iis homines refectioni & satiati fuerint, ac reliquiae etiam ex iis superfuerint. At multo maius hodierna die miraculum in Euangelio nobis proponitur, cum in deserto & in agris vastæ solitudinis, quinque panes hordeacei, & duo pisciculi adeo multiplicantur, & in immensum extenduntur, ut quinq; hominum millia eis refectioni fuerint & saturata, ac duodecim fragmentorum cophini reliqui fuerint, ita ut reliquiae ipsis missibus maiores fuisse videantur. Priora illa miracula ab Elia & Eliazo parata sunt, hoc à Christo: fuerit illi Prophetæ, hic Dei filius, omniumque Prophetarum rex simul & Deus. O dignum Christi miraculum, ac præclaram Sacrosanctæ Eucharistiæ Sacramenti figuram, ac luculentum diuinæ prouidentiae argumentum! Ut igitur vastum hunc Oceanum enavigemus; Spiritus S. nobis, veluti Pharos lucidissima, ac beata Virgo ac Deipara, uti Cynosura, ad cursum feliciter peragendum deligendi sunt. Atque ideo eam, uti solet Angeli saluremus:

AVE MARIA.

Inter omnes, quas magnus ille Ezechiel I. Propheta visiones habuit, hæc non postremum mihi obtinere locum videretur, quando scilicet fluium intumescens, & aquas eius adeo turgentes & inflatas vidit, nulla ut ratione potuerit transuadari: *Torrentem non potui pertransire, quoniam intumuerant aquae torrentis profundi, qui non potest transuadari.* Quid nobis & torrentis aliud designare videris, quam vastum sacrosanctæ ac sacratissimæ Eucharistiæ Oceanum pretioso Christi sanguine rubentem, eiusque meritorum fluctibus adeo intumescens, nullus ut unquam mortalium ingenij sui acie eum potuerit comprehendere.

Dicitur Aristoteles, quod Euripi fluxum & refluxum, qui septies in die reciprocans ludit, comprehendere non valeret, in eum se præcipitem dedisse. Verum quot Aristoteles, quot Philosophi, quot præclara ingenia, ac subtilia acumina, quot hæretici, eum Euripi Sacramenti huius (quod singulis diebus ne